

УДК 338.43.339.1:633.1(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-84-6>

Лутковська С. М.

Вінницький національний аграрний університет

Казьмір В. А.

«Могилів-Подільський технолого-економічний фаховий коледж

Вінницького національного аграрного університету»,

Вінницький національний аграрний університет

КРИТЕРІЇ ТА ІНДИКАТОРИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА

У статті обґрунтовано критерії та індикатори ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, з'ясовано принципи їх формування та етапи визначення. Проведеним дослідженням доведено, що для ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, вибору пріоритетних напрямів і стратегій його розвитку необхідно дотримуватись запропонованого алгоритму та етапів її здійснення. Узагальнення й апробація наявних методичних підходів дали змогу довести, що ідентифікація результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, вибудована на підґрунті капсульного підходу з визначеними критеріями та індикаторами, потребує креативності та експертних оцінок, які підсилять значущість та обґрунтованість економіко-математичного інструментарію, що дасть змогу ухвалювати релевантні рішення та систему оптимальних заходів.

Ключові слова: ринок зерна, організаційно-економічний механізм функціонування ринку зерна, зерно-виробники, результативність, критерії, індикатори.

Постановка проблеми. Ринок зерна традиційно залишається основним джерелом генерування доходів сільськогосподарських товаровиробників, реалізації експортного потенціалу аграрної сфери, забезпечення продовольчої безпеки країни. В умовах жорстких викликів та загроз, спровокованих пандемією COVID-19, високої невизначеності вітчизняного економічного ландшафту проблеми функціонування ринку зерна поглибилися. Нині кардинально змінюється навіть роль самого організаційно-економічного механізму щодо успішного функціонування ринку зерна. Так, організаційно-економічний механізм функціонування ринку зерна характеризується наявністю сформованих логістичних ланцюгів, розподільчих товарних каналів та складною побудовою інфраструктурних інституцій, що суттєво впливають на економічні відносини та інтереси всіх учасників ринку, здійснення розширеного відтворення зерновиробників. Упродовж останніх років кризові потрясіння помітно впливають на прибутковість зерновиробників, на стан ринкової кон'юнктури, композицію відносин, формування збутових каналів, розподіл доданої вартості. Вказане продукує багатогранну, багаторівневу проблему щодо визначення критеріїв та індикаторів ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна з урахуванням його специфіки та економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових та інформаційних можливостей і обмежень. Означене визначає актуальність, необхідність, цільову спрямованість наведеної розробки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні теоретичні та прикладні питання щодо побудови, ролі, функцій, ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна розглядали такі вагомі вчені, як: І. Ансофф, Е. Альтман, І. Бланк, Л. Вдовенко, В. Геєць, Л. Гуцаленко, П. Друкер, Г. Калетник, К. Ларіонова, В. Мазур, В. Плескач, Н. Правдюк, Т. Пуліна, І. Свиноус, Л. Ситник, А. Томпсон, О. Шпикуляк, А. Штангрет, Л. Чорна та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, недостатньо обґрунтованими залишаються проблеми визначення критеріїв та

індикаторів ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, принципів та етапів їх формування.

Метою статті є обґрунтування критеріїв та індикаторів ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, з'ясування принципів їх формування та етапів визначення.

Виклад основного матеріалу. Результативність функціонування зернового ринку залежить від стану зерновиробництва, виробничої, ринкової, допоміжної інфраструктури, якості логістичного складника, платоспроможності учасників ринку. Це підтверджує важливість сталого розвитку зерновиробничих, зернопереробних підприємств, логістичних і транспортних ланцюгів. Формування організаційно-економічного механізму, який забезпечує результативне функціонування ринку зерна, є тривалим, багатограним і складним процесом, на який впливають галузеві, регіональні, природно-кліматичні та інституційні особливості та інтереси й економічні відносини між учасниками ринку.

Ідентифікацію результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна доцільно здійснювати в різних площинах, таких як:

- індикатори виробництва зернових та зернобобових культур та їх реалізації;
- структурні зміни виробничої, ринкової й допоміжної інфраструктури та їх складників;
- якісні та кількісні характеристики субсистем організаційно-економічного механізму.

Зауважимо, що основний вплив на результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна здійснюють структурні зміни виробничої, ринкової й допоміжної інфраструктури та якісні і кількісні характеристики субсистем організаційно-економічного механізму, оскільки індикатори виробництва зернових та зернобобових культур та їх реалізації можна вважати вже наслідком ухвалених рішень щодо нарощення прибутковості й конкурентних переваг зерновиробників.

Наявний невисокий рівень виробничої інфраструктури ринку зерна: низька якість зернохосвищ, високі тарифи на первинну обробку, просушку й зберігання елеваторів, відсутність сучасних зер-

носховищ у середніх та дрібних зерновиробників, що зумовлює необхідність реалізації зерна за низкими цінами. Важливим напрямом підвищення результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна слід вважати розширення елеваторно-складських потужностей, будівництво силосних та бункерних сховищ, що підвищують ступінь механізації й автоматизації операційних процесів. Якісне зберігання зерна сільськогосподарськими товаровиробниками у надійних сховищах забезпечує певний рівень ринкової пропозиції на зернову продукцію та унеможливує монополізацію зернових запасів посередниками, мінімізує складнощі щодо ритмічності товарних потоків зерна, розширює конкурентне поле, що позитивно впливає на трансформацію конкурентної поведінки та налагодження товарних ланцюгів. Наявність необхідних виробничих потужностей елеваторів та зерносховищ дозволяє формувати страхові резерви запасів зерна, що позитивно впливає на забезпечення продовольчої безпеки держави.

Вагому роль має й організація транспортних ланцюгів для залізничного, автомобільного та водного перевезення зерна до місця зберігання чи переробки. Ускладнюють ситуацію висока ціна залізничних перевезень зерна, дефіцит вагонів-хоперів, слабка потужність інфраструктури річкових і морських портів, що стоїть на перешкоді експортних поставок зерна, особливо його надлишків у високоврожайні роки. Нині зерновиробники постійно стикаються із завищеними транспортними тарифами.

Складність субсистем організаційно-економічного механізму пояснюється побудовою, довжиною та особливостями логістичних ланцюгів функціонування ринку зерна та каналів його розподілу. Вказане зумовлює помітну диференційованість концентрації та норми прибутку капіталу учасників зернового ринку. Безумовно, вирішальним критерієм повноти й збалансованості реалізації економічних інтересів є результативність як інтегральна категорія, що відображає рівень досягнення мети діяльності усіх учасників зернового ринку. Зауважимо, що процес генерування результативності зерновиробника пов'язаний зі ступенем задоволення економічних інтересів різних посередників у розподільчому ланцюжку.

Таким чином, ідентифікація результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна має бути багатоаспектною та залежить від поставленої мети, досягнутих результатів, балансу інтересів усіх учасників ринку. Тобто результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна доцільно ідентифікувати на основі капсульного підходу з урахуванням його специфіки та економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових та інформаційних можливостей і обмежень у певному часовому горизонті. Відповідно до такої позиції варто формувати і критерії та індикатори ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна. Розгляд широкого кола наукових публікацій переконує, що не відпрацьовано єдиної позиції, що потрібно вважати результативною діяльністю, за якими критеріями та індикаторами можна її ідентифікувати. Так, у тлумачному словнику знаходимо, що «результативний – це той, який дає або приносить позитивний результат» [1, с. 1209]. Р. Дарміць переконує, що «результативність – категорія динамічна, оскільки динамічним є сам процес діяльності» [2]. М. Мескон обґрунтовує, що «результативність –

це складне, багатоелементне, багатокритеріальне явище, яке характеризується низкою показників міри досягнення встановлених цілей суб'єкта господарювання та є «зовнішнім проявом» (негативний, позитивний) його діяльності» [3]. А. Тищенко зазначає, що «результативність – це не лише співвідношення між обсягом і затратами, але й така, що передбачає врахування додаткових параметрів – виконання обов'язків, адаптивність та розвиток. Результативність – це сукупний результат функціонування системи і накопичений потенціал для її подальшого розвитку» [7].

Вивчення ключових наукових положень вітчизняних та зарубіжних учених [5–8] дає змогу ідентифікувати результативність як комплексну категорію, яка відображає не лише дієвість затрат до отриманих результатів, а й додаткові можливості та переваги. Тобто результативним слід вважати такий організаційно-економічний механізм функціонування ринку зерна, який забезпечує збалансоване поєднання ефектів і потенційну спроможність економічної системи, її матеріально-речових, економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових і інформаційних можливостей та дозволяє отримати максимальний результат. Водночас результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна досягається за мінімізації ресурсних витрат для забезпечення максимальних результатів.

Таким чином, результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна варто розглядати як динамічну здатність формувати економічні, ресурсні, комунікаційні, фінансові й інформаційні можливості та сприятливі організаційні передумови для досягнення бажаної мети за збалансованості інтересів та взаємодії учасників ринку. Тому результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна має ідентифікуватися переважно рівнем досягнення бажаної мети та збалансованістю інтересів та взаємодії учасників ринку. «Управлінські дії мають ґрунтуватися на точних розрахунках, на глибокому у всебічному економічному аналізі. Рішення мають бути вмотивованими, науково обґрунтованими та оптимальними. Економічний аналіз передусім управлінським рішенням і діям, визначає їх та є основою наукового управління виробництвом, забезпечуючи його ефективність» [8, с. 106]. Цьому повинні сприяти органічна єдність критеріїв та індикаторів ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна.

Основними завданнями ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна мають бути [5; 6]:

- оцінка тенденцій функціонування ринку зерна;
- оцінка забезпеченості інтересів усіх учасників ринку зерна;
- визначення ефективності субсистем організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна;
- виявлення загроз та ризиків функціонування ринку зерна;
- визначення ефективності інформаційної підтримки;
- побудова прогнозів функціонування і розвитку ринку зерна;
- якісна оцінка економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових і інформаційних можливостей і обмежень.

Враховавши переваги й недоліки наявних підходів, вважаємо, що для ідентифікації результа-

тивності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна потрібно використувати капсульний підхід, який враховує специфіку ринку зерна та економічні, ресурсні, комунікаційні, фінансові й інформаційні можливості та обмеження у певному часовому горизонті, а саму ідентифікацію здійснювати за такими етапами:

– визначення методів ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна та формування інформаційного масиву;

– обґрунтування критеріїв та індикаторів ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна;

– оцінка інформаційної підтримки;

– якісна оцінка економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових і інформаційних можливостей і обмежень;

– проведення моніторингу та контролінгу.

Така послідовність здійснення ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна дозволяє виявити перешкоди на ранніх стадіях, що сприятиме їх нівелюванню та ухваленню відповідних заходів.

Авторський методичний підхід ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна передбачає використання низки методів, таких як [5; 6]: ситуаційний та SWOT-аналіз; функціональний і факторний аналіз витрат із використанням мультиплікативної моделі; економіко-математичне моделювання; економетричний та R/S-динамічний аналіз; балансові методи; трендовий, кореляційний, дискримінантний аналіз; експертні кампарентні оцінки.

Головним інформаційним джерелом щодо ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна в Україні є інформація Державної служби статистики України, публічні дані Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та спеціально проведені дослідження.

Ключовими методичними принципами побудови системи критеріїв та індикаторів ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна з використанням багаторівневої комбінації, яка передбачає врахування його специфіки та економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових й інформаційних можливостей і обмежень, є: публічність і відкритість первинної інформації; однозначність трактування й розрахунку критеріїв та індикаторів; гнучкість та простота критеріїв та індикаторів; оптимальна чисельність критеріїв та індикаторів, уникнення дублювання; забезпечувати комплексність і об'єктивність ідентифікації; максимально окреслювати вплив усіх чинників на результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна; виявляти ризики, загрози, резерви та можливості організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна; чітка ідентифікація контурів проблем організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна.

Зважаючи на означені принципи, для ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна слід використати такі критерії, як:

– мінімізація загальних витрат (дасть змогу витратити менше різноманітних ресурсів та часу, що буде свідчити про результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна);

– максимізація загального результату та ефектів за фіксованих витрат (дозволить генерувати додатковий економічний зиск та інші додаткові ефекти, що буде свідчити про результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна).

Для ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна доцільно сформувані такі групи індикаторів:

1) базові (загальні) індикатори функціонування і розвитку ринку зерна;

2) індикатори, що дають змогу оцінити результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна;

3) індикатори, що дають змогу охарактеризувати вплив результативності організаційно-економічного механізму на функціонування і розвиток ринку зерна.

Індикатори результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна можуть бути абсолютними й відносними, у натуральному та вартісному вимірі.

Ключовими абсолютними та відносними індикаторами результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна варто визначити: валове виробництво зерна; виробництво зернової продукції у розрізі окремих культур; виробництво зерна сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення; обсяги реалізації зернової продукції; урожайність зернових культур; виробництво та споживання зерна у розрахунку на 1 особу; рівень запасів зернових; обсяги експорту зернових; чистий дохід від реалізації зернової продукції; рівень використання ресурсів; собівартість реалізованої зернової продукції; рівень якості зернової продукції; валові витрати на виробництво зернової продукції; валовий прибуток від реалізації зернової продукції; рентабельність зернової продукції; задоволеність учасників ринку логістичними ланцюгами; рівень стабільності та надійності комунікацій; якісні та кількісні параметри цифрових послуг; використання Інтернету; використання Інтернет-сервісів. Крім цього, доцільно аналізувати вищезначені індикатори за такими індексами: індекси змін до попереднього періоду; індекси змін до базисного періоду.

Таким чином, аналіз вказаних індикаторів результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна дозволить оцінити базові умови та загальний рівень економічних взаємодій та соціальних відносин учасників ринку. Встановлено, що критичним для ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна є параметри трансакційних витрат. З використанням кореляційних моделей розраховано тісноту зв'язку між вибраними ключовими індикаторами та обсягами трансакційних витрат (табл. 1).

Аналіз розрахункових даних таблиці 1 демонструє, що обсяг трансакційних витрат на 95% залежить від коливання параметрів реалізації зернової продукції та на 99% – від коливання валових витрат, лише на 3,7% залежить від коливання якості зернової продукції та на 3,1% – від коливання рентабельності зернової продукції. Таким чином, ідентифікація результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна має ґрунтуватися на капсульному підході та передбачати відбір критеріїв та індикаторів, які можуть залучатися до побудови загального інтегрального ідентифікатора. Відбір критеріїв та індикаторів ідентифікації результативності організаційно-економічного меха-

Таблиця 1

Виявлення взаємозв'язку ключових індикаторів зернового ринку та трансакційних витрат

Показник тісноти зв'язку	Ключові індикатори	Коефіцієнт кореляції (r)	Коефіцієнт детермінації (R ²)
Зв'язок міцний	Параметри реалізації зернової продукції	0,963	0,952
	Валові витрати	0,994	0,992
Зв'язок середній	Рівень використання ресурсів	0,411	0,237
	Рівень запасів зернових	0,587	0,535
	Рівень комунікацій	-0,585	0,457
Зв'язок низький	Урожайність зернових культур	0,125	0,088
	Рівень якості зернової продукції	0,154	0,037
	Рентабельність зернової продукції	-0,123	0,031

Джерело: розраховано на основі даних [4]

нізму функціонування ринку зерна зумовлюється його функціональними сферами та підсистемами, значущість і вагомість яких проявляється у взаємодії учасників ринку та гнучкої адаптації до коливань і деформацій конкурентних умов зернового ринку. Доцільно також розраховувати порогові (критичні) значення індикаторів для різних стратегій та сценаріїв функціонування ринку зерна з урахуванням його специфіки та економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових та інформаційних можливостей і обмежень, ризиків і загроз із використанням експертних оцінок, сценарного моделювання та прогнозування розвитку ситуації.

Проведеним дослідженням доведено, що для ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, вибору пріоритетних напрямів і стратегій його розвитку необхідно дотримуватись запропонованого алгоритму та етапів її здійснення. Узагальнення й апробація наявних методичних підходів дозволили довести, що ідентифікація результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, вибудована на підґрунті капсульного підходу з визначеними критеріями та індикаторами, потребує креативності та експертних оцінок, які підсилять значущість та обґрунтованість економіко-математичного інструментарію, що дозволить ухвалювати релевантні рішення та систему оптимальних заходів. До запропонованого підходу доцільно долучити побудову загального інтегрального ідентифікатора та розраховувати порогові (критичні) значення індикаторів для різних стратегій та сценаріїв функціонування ринку зерна з урахуванням його специфіки та економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових та інформаційних можливостей і обмежень, ризиків і загроз із використанням експертних оцінок, сценарного моделювання та прогнозування

розвитку ситуації і балансу інтересів усіх учасників ринку зерна, недотримання якого може загальмувати розвиток зернового ринку та загрожувати продовольчій безпеці країни.

Висновки і пропозиції. У статті обґрунтовано критерії та індикатори ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, з'ясовано принципи їх формування та етапи визначення. Проведеним дослідженням доведено, що для ідентифікації результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, вибору пріоритетних напрямів і стратегій його розвитку необхідно дотримуватись запропонованого алгоритму та етапів її здійснення. Узагальнення й апробація наявних методичних підходів дозволили довести, що ідентифікація результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, вибудована на підґрунті капсульного підходу з визначеними критеріями та індикаторами, потребує креативності та експертних оцінок, які підсилять значущість та обґрунтованість економіко-математичного інструментарію, що дозволить ухвалювати релевантні рішення та систему оптимальних заходів. До запропонованого підходу доцільно долучити побудову загального інтегрального ідентифікатора та розраховувати порогові (критичні) значення індикаторів для різних стратегій і сценаріїв функціонування ринку зерна з урахуванням його специфіки та економічних, ресурсних, комунікаційних, фінансових та інформаційних можливостей і обмежень, ризиків і загроз із використанням експертних оцінок, сценарного моделювання та прогнозування розвитку ситуації та балансу інтересів усіх учасників ринку зерна, недотримання якого може загальмувати розвиток зернового ринку та загрожувати продовольчій безпеці країни.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови: голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2007. 1736 с.
2. Дармиць Р.З., Вацик Н.О. Взаємозв'язок результативності та економічної ефективності в системі менеджменту підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.12. С. 153–161.
3. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. *Основи менеджмента* / пер. с англ. Москва : Дело, 2003. 702 с.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2020).
5. Правдюк Н.Л., Ярославський А.О. Формування організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою зернопереробних підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2019. № 8. С. 77–85. (с. 82).
6. Сікало М.В. Ринок зерна як об'єкт державного регулювання. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 1(56). С. 1–8.
7. Тищенко А.Н., Кизим Н.А., Догадайло Я.В. *Економіческая результативность деятельности предприятий* : монографія. Харков : ИНЖЕК, 2005. 144 с.
8. Шадрин Г.В. *Комплексный экономический анализ организации*. Москва : Акадпроект, Фонд „Мир“, 2005. 288 с.

References:

1. Velikiy tлумachnyi slovník suchasnoyi ukrayinskoji movi [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (2007): golov. red. V.T. Busel. Kyiv: Irpin: Perun. (in Ukrainian)
2. Darmits R.Z., Vatsik N.O. (2010). Vzaemozv'yazok rezultativnosti ta ekonomichnoji efektyvnosti v sistemі menedjmentu pidpriemstva [Relationship between efficiency and cost-effectiveness in the enterprise management system]. *Naukoviy visnik NLTU Ukraїni*, vol. 20.12, pp. 153–161.

3. Meskon M.H., Albert M., Hedouri F. (2003). *Osnovy menedjmenta* [Management Basics] / per. s angl. Moscow: Delo. (in Russian)
4. Oficijnyj sajt Derzhavnogoj sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 1 September 2020).
5. Pravdiuk N.L., Yaroslavskyi A.O. (2019). Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu zernopererobnykh pidpriemstv [Formation of organizational and economic mechanism for managing the economic security of grain processing enterprises]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment*, no. 8, pp. 77–85.
6. Sikalo M.V. (2017). Rynok zerna yak obiekt derzhavnoho rehliuvannia [Grain market as an object of state regulation]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, no. 1(56), pp. 1–8.
7. Tischenko A.N., Kizim N.A., Dogadaylo Ya.V. (2005). *Ekonomicheskaya rezultativnost deyatelnosti predpriyatii* [Economic performance of enterprises]: monogr. Kharkiv: INJEK. (in Ukrainian)
8. Shadrina G.V. (2005). *Kompleksnyiy ekonomicheskii analiz organizatsii* [Comprehensive economic analysis of the organization]. Moscow: Akadproekt, Fond „Mir”. (in Russian)

Лутковская С. М.

Винницкий национальный аграрный университет

Казмир В. А.

«Могилев-Подольский технологический профессиональный колледж

Винницкого национального аграрного университета»,

Винницкий национальный аграрный университет

КРИТЕРИИ И ИНДИКАТОРЫ ИДЕНТИФИКАЦИИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РЫНКА ЗЕРНА

Резюме

В статье обоснованы критерии и индикаторы идентификации результативности организационно-экономического механизма функционирования рынка зерна, выяснены принципы их формирования и этапы определения. Проведенным исследованием доказано, что для идентификации результативности организационно-экономического механизма функционирования рынка зерна, выбора приоритетных направлений и стратегий его развития необходимо придерживаться предложенного алгоритма и этапов ее осуществления. Обобщение и апробация имеющихся методических подходов позволили доказать, что идентификация результативности организационно-экономического механизма функционирования рынка зерна, выстроенная на основе капсульного подхода с определенными критериями и индикаторами, требует креативности и экспертных оценок, усилит значимость и обоснованность экономико-математического инструментария, который позволит принимать релевантные решения и систему оптимальных мер.

Ключевые слова: рынок зерна, организационно-экономический механизм функционирования рынка зерна, зернопроизводители, результативность, критерии, индикаторы.

Lutkovska Svitlana

Vinnitsia National Agrarian University

Kazmyr Valentyna

Mohyliv-Podilskyi College of Technology and Economics,

Vinnitsia National Agrarian University

CRITERIA AND INDICATORS OF IDENTIFICATION OF PERFORMANCE OF ORGANIZATION AND ECONOMIC MECHANISM OF THE GRAIN MARKET FUNCTIONING

Summary

The article substantiates the criteria and indicators for identifying the effectiveness of the organizational and economic mechanism of the grain market, clarifies the principles of their formation and stages of determination. The study proved that to identify the effectiveness of the organizational and economic mechanism of the grain market, the choice of priority areas and strategies for its development, it is necessary to follow the proposed algorithm and stages of its implementation. Generalization and testing of existing methodological approaches allowed to prove that the identification of the effectiveness of the organizational and economic mechanism of the grain market, based on the capsule approach with certain criteria and indicators, requires creativity and expert assessments that will strengthen the importance and economy. Relevant solutions and a system of optimal measures. The key absolute and relative indicators of the effectiveness of the organizational and economic mechanism of the grain market are: gross grain production; production of grain products in terms of individual crops; grain production by agricultural enterprises and households; sales of grain products; grain yield; production and consumption of grain per 1 person; level of grain stocks; grain export volumes; net income from sales of grain products; level of resource use; cost of sold grain products; the level of quality of grain products; gross costs of grain production; gross profit from sales of grain products; profitability of grain products; satisfaction of market participants with logistics chains; level of stability and reliability of communications; qualitative and quantitative parameters of digital services; use of Internet services; use of Internet services. It is advisable to include in the proposed approach the construction of a common integrated identifier and calculate the threshold (critical) values of indicators for different strategies and scenarios of the grain market, taking into account its specifics and economic, resource, communication, financial and information opportunities and constraints, risks and threats. , scenario modeling and forecasting of the situation and balance of interests of all participants of the grain market, non-compliance with which may slow down the development of the grain market and threaten the food security of the country.

Keywords: grain market, organizational and economic mechanism of grain market functioning, grain producers, efficiency, criteria, indicators.